

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2006
FORFATTER:	Richard Andersen
TITEL:	Lunderskov Kommunes historie.
KORT RESUME:	Fra oldtiden over sognerådet frem til kommunalbestyrelsen, suppleret med kommunal begivenhedsoversigt 1969–2006.

LUNDERSKOV KOMMUNES HISTORIE

AF RICHARD ANDERSEN

Området, der i dag udgør Lunderskov Kommune, har et meget afvekslende terræn, som med sine dybe kløfter og ådale blev skabt under den sidste istid for næsten 15.000 år siden. Egnen var som det meste af det øvrige Danmark dækket af et meget tykt lag is, men kanten af isdækket var ikke langt herfra, kun nogle få kilometer vest på, hvorfra en del af det vestlige Jylland ikke var isdækket. Hen mod istidens slutning var der store mængder smeltevand under isen, og dette smeltevand, der var samlet i floder under højt tryk, gravede sig ned i undergrunden og skabte de tunneldale, der er flere af i området her.

Efter istidens ophør var området øde og koldt, men i løbet af nogle tusinde år spirede planter frem, og med dem kom dyrene og senere igen menneskene. De første mennesker, der kom hertil, var jægere, der om sommeren var på vandring hertil fra et område i det nordlige Tyskland, hvortil de drog tilbage om vinteren. Efterhånden som vejret blev mildere, kom jægerne med deres familier og slog sig ned for at blive her hele året.

Det meste af landet var dækket med tæt skov, åer, søer og store mosestrækninger. Det var vanskeligt for mennesker at færdes i et sådant terræn, og derfor bosatte de fleste sig i nærheden af kysten eller søer og langs med åer og vandløb, som i tidligere tider var langt mere vandrige, end de er i dag. Man kunne

sejle fra Lillebælt ad Kolding Fjord og Kolding Å helt til Dollerup, og Åkjær Å kunne besejles helt til Hundsholt.

I Lunderskov Kommunes område vidner de arkæologiske udgravninger og de mange gravhøje om, at menneskene har bosat sig tæt ved eller i nærheden af Kolding Ådal og de tilstødende vandløb. I modsætning til stenalderens dysser og jættestuer blev gravhøjene lagt i terrænet med sans for landskabelig virkning. De ligger gennemgående højt og følger bakkedrag og morænerande. Højene blev ikke lagt vilkårligt, idet man i nyere tid har konstateret, at højene er anbragt, hvor der ikke er skadelige vand- eller jordstråler.

Menneskenes huse var jordhuler i bakkeskråningerne, men efterhånden afløstes jordhulerne af de såkaldte "spændhuse", som var et træskelet dækket med græstørv.

Med de første bønder og hyrder blev huse- ne efterhånden større og indrettedes med plads til mennesker i den ene ende og til dyr i den anden ende af huset.

Først boede de enkelte familier for sig selv, men for 3-4000 år siden begyndte folk at bygge ved siden af hinanden, og dermed skabtes de første landsbyer. Den ældste landsby i Lunderskov Kommune var sandsynligvis den nu forsvundne Erst i Lejrskov sogn. Det er måske rester af denne landsby, arkæologerne har fundet syd for kirken.

Lidt efter lidt kom derefter de øvrige landsbyer, vi i dag kender, i de tre sogne, Skanderup, Lejrskov og Jordrup. I vikingetiden begyndte kristendommen at vinde indpas i Danmark, og lidt efter lidt opførte man i begyndelsen af 1200-tallet Skanderup og Lejrskov kirker og i 1300-tallet Jordrup kirke. Kirkernes fremkomst gav anledning til de første sogneinddelinger. Sogn betyder "søge", og de områder, hvorfra man søgte til en bestemt kirke, blev til et sogn.

I ethvert samfund udvikler der sig sædvaner og love. Bønderne mødtes på tinge, hvor de fastsatte eller ændrede sædvaner og dømte dem, der havde forset sig. På denne måde nedfældedes lidt efter lidt et sæt retsregler eller love, som havde gyldighed inden for tingets område. Oprindeligt havde kongerne ikke væsentlig indflydelse derpå, og derfor gjorde bønderne indsigelse, da kongerne Knud den Hellige og Erik Ejegod forsøgte at give love, der skulle gælde for hele kongeriget. Efterhånden blev flere love nedskrevet, f.eks. Kong Valdemars Jordebog og landskabslovene, hvoraf Jydske Lov fra 1241 blev gældende for området her.

I landsbyerne herskede det såkaldte "landsbyfællesskab", der gik ud på, at bønderne skulle samordne deres virke og indrette arbejdet efter hinanden. Landsbyboerne havde også sociale pligter, f. eks. som det er nedskrevet i et gildesbrev fra en landsby: "Hvis nogen brøders trækokse dør efter midten af april, og før der er udsået, skal hver af brødrene hjælpe ham 1 dag med en trækokse, og hvis nogen af brødrene bliver syge i tiden mellem 29. juli og 29. september skal enhver støtte ham med 3 penninge eller hjælpe en dag i høsten".

Lejrskov kirke.

Selvom bønderne selv bestemte i landsbyerne, var de dog underlagt kongen, som de siden Erik Plovpenningens tid skulle betale skat til.

Fra 1578 og i årene derefter opkøbte kongen al jord og gods i Andst med flere herreder og samlede det sammen med andet gods fra området. Bønderne var fæstebønder under Koldinghus og måtte derfor betale afgift til kongen og yde hoveriarbejde på Koldinghus, eller de måtte foretage "ægtekørsel", idet de havde pligt til at køre for kongen og hans følge, hvornår og hvorhen det blev forlangt. Disse ægtekørsler var meget belastende for bønderne, da der fra myndighedernes side ikke blev taget hensyn, om det var så- eller høsttid. Hvis bønderne snød fra deres pligter, blev de idømt bøde eller i grove tilfælde ridning på træhesten på Koldinghus. Området blev fra begyndelsen af 1720'erne kaldt Koldinghus Rytterdistrikt, men efter midten af 1700-tallet besluttede kongemagten at sælge ryttergodserne, og den 21. januar 1765 blev

der offentliggjort en auktionsplan over kongens gods på Koldingegnen.

Efter et møde i maj 1765 begyndte bortsalget. En af de vigtigste bestemmelser ved salget var, at halvdelen af købesummen kunne blive stående mod 4% i rente. Det kneb for mange bønder at rejse pengene til købet, nogle af dem fik hjælp fra enkelte velhavende borgere i købstæderne, men mange landsbyer havde alligevel råd til i fællesskab at købe "sig selv", deriblandt Gelballe og Egholt. I løbet af nogle år blev beboerne i Skanderup, Lejrskov og Jordrup sogne fri for at være direkte underlagt myndighederne på Koldinghus.

I landsbyfællesskabets tid var der ingen bestemmelse om fattighjælp. Man kendte ingen anden fattighjælp, end hvad der frivilligt ydedes betlere og landsbyens fattige. I 1708 kom der en forordning om at skaffe samtlige fattige og syge ophold og kur, skaffe de forældreløse og umyndige røgt og lære og at skaffe de arbejdsdygtige arbejde.

For at omkostningerne ved lovens gennemførelse kunne bestrides, forpligtigedes enhver, der ikke kunne regne sig til de fattige, til at tegne sig for bidrag, der kunne indrives ved udpantning, hvis de ikke blev betalt. En lille hjælp kunne de fattige få, hvor der i et sogn fandtes "en hellig kilde" med en blok, hvori kildegæsterne kunne lægge penge. En sådan kilde har der en tid været i Skanderup sogn.

I 1732 kom der en forordning om, at de fattige på landet skulle "gå på omgang" mellem bønderne og have kosten, hvor de kom. Det var begyndelsen til et nogenlunde ordnet fattigvæsen, som blev bekostet ved frivillige bidrag, og ved embedsmændenes skat

på 1% af deres indtægter. Forordningerne af 1708 og 1732 blev administreret af præsterne og herredsfogederne.

Begyndelsen til det nuværende kommunestyre er forordningen af 5. juli 1803 om fattigvæsenet på landet. I den bestemtes, at præsten, stedets politimester og en af de største lodsejere suppleret med 3-4 af sognets bedste mænd, skulle udgøre en kommission, der tog sig af de fattiges sager.

SOGNEFORSTANDERSKABET

Den 13. august 1841 kom der en forordning om sogneforstanderskaber, og det var den egentlige begyndelse til det kommunale selvstyre. Sogneforstanderskabet skulle bestå af sognepræsten, og de der ejede mere end 32 tønder hartkorn som selvskrevne medlemmer. De øvrige medlemmer skulle vælges af beboere, der var ejere eller brugere af ejendomme af en vis størrelse.

Det første sogneforstanderskab i Skanderup sogn bestod af formanden Christen Hansen Juhl, Nagbølgård, pastor Schmidt, Nagbøl, gårdejer Hans Buch, Skanderup Nørgård, gårdejer Anders Fløjstrup, Enghavegård, Gelballe, gårdejer Rasmus Højrup, Dollerup og møller Poul Knudsen, Drabæks Mølle.

Det første sogneforstanderskab i Lejrskov-Jordrup kom til at bestå af formanden, sognepræst og provst Laurits Eiler, Lejrskov, sognefoged Mads Brødsgård, Jordrupgård, sognefoged J. Jørgensen, Lejrskov, sognefoged Ebbe Nielsen, Ferup, gårdejer Daniel Eiler, Ferup, gårdejer Jørgen Nielsen, Egholt, gårdejer Anders Jensen, Vrå, gårdejer Jens Poulsen, Jordrup og gårdejer Thomas Knudsen, Jordrup.

Rytterskolen i Vrå. Foto fra 1915.

De nye sogneforstanderskaber fik meget at tage vare på. De tunge opgaver var fattigvæsenet, skolevæsenet og vejvæsenet. De opgaver der hidtil havde været administreret af særlige kommissioner, f. eks. fattigvæsenet og skolevæsenet, skulle fortsat administreres efter de oprindelige love, men styringsproblemerne klarede man ved ganske simpelt at lade sogneforstanderskabet overtage de hidtidige kommissioners opgaver. Herredsfogeden fik ret til at tiltræde sogneforstanderskabets samlinger med fuld stemmeret, men han udnyttede sjældent disse rettigheder. Det blev også bestemt, at sogneforstanderskabets regnskab skulle godkendes af amtsrådet.

Noget af det, der trængte sig mest på for de nye sogneforstanderskaber, var skolevæsenets udbygning og opførelse af nye skoler. Se nærmere under afsnittet om skolevæsenet.

Vejvæsenet gav en del arbejde, da vejene var i meget ringe stand. Under sogneforstanderskabets styrelse hørte også pligtbefordring som amtsrejser og kongerejser. Desuden blev brevbring og snekastning mere eller mindre kommunale opgaver. Ligeledes blev oprensning af vandløb og vedligeholdelse af branddamme gjort til kommunale opgaver.

En begivenhed, som ikke direkte vedrørte sognenes styrelse, skal alligevel omtales her. Sogneforstanderskaberne blev anmodet om

at anvise et henrettelsessted, hvilket de ikke kunne, da alle lodsejere sagde nej til at afgive jord dertil. Begivenheden er den sidste henrettelse på Koldingegnen og fandt sted den 1. februar 1842 ved Rolles Møllevej i Lejrskov sogn. Stedet ejedes af Generalstaben. Det var Lisbeth Julius fra Jordrup Skov, der blev halshugget. Hun blev dømt for at have dræbt sin mand, Julius Nielsen, ved at komme arsenik i hans mad, men efter en tid blev ugerningen opdaget. Lisbeth havde fået en kæreste, Ole Snitkær, som blev dømt medskyldig i drabet, og han fik 5 års tugthusarbejde i Viborg.

Efter grundloven af 1849 skulle kommunerne også administrere valg af repræsentanter til de lovgivende forsamlinger.

Krigene i 1848-51 og i 1864 gav sogneforstanderskaberne et meget stort arbejde, f.eks. at indkvartere danske og fjendens soldater, udstede rekvisitioner, ordne kørsler, opkræve nye skatter samt klare andre pludseligt opståede problemer, der skulle løses med det samme.

SOGNERÅD

En ny kommunallov af 1867 bestemte, at det styrende råd på landet nu skulle hedde sogneråd i stedet for sogneforstanderskab. Sognerådernes udøvende myndighed i fattig- og skolesager var noget nyt. Herredsfogedens ret til at deltage i møderne faldt bort, så den valgte kommunale forsamling, sognerådet, var nu blevet herre i eget hus. Dog var der en lille undtagelse. En nyoprettet skolekommission med sognepræsten som formand skulle føre tilsyn med undervisningen og lærernes embedsførelse. To af kommissionens med-

lemmer skulle dog udnævnes af sognerådet, og som oftest blev der udnævnt to sognerådsmedlemmer. Amtsrådet skulle på indenrigsministeriets vegne føre tilsyn med sognerådets arbejde.

Valget til sognerådene opdeltes i en almindelig vælgerklasse og en klasse af store skatteydere. Valgret og valgbarhed blev primært tildelt bønder, der drev et landbrug på 1 tønne hartkorn og derover. Også ejere af bygninger til en assurancesum på mindst 1.000 kroner var kvalificeret. Kvinder var helt udelukket for valgdeltagelse. Det samme gjaldt mænd under 25 år. Desuden udelukkedes: "fallente, fattige, fjollede og folkehold".

Den største halvdel af sognerådet skulle, for at sikre godsbesiddere og storbønders dominans, vælges af en femtedel af de kommunale beboere, der i det foregående år havde udredet de største skatter lignet på hartkorn. Den mindste halvdel af sognerådet skulle vælges af de øvrige valgberettigede.

Det første sogneråd i Lejrskov-Jordrup sogne fik følgende medlemmer:

Gårdejer Laurits Schelde, Ferup, som blev sognerådsformand, gårdejer Claus Brødsgård, Jordrupgård, gårdejer Hans Thomsen, gårdejer Peter Søndergård, Knudsbøl, gårdejer Chr. Jørgensen, Lejrskov, gårdejer Hans Brøgger, gårdejer Niels Thomsen, gårdejer Søren Knudsen og gårdejer Anders Schelde Nielsen.

Det første sogneråd i Skanderup sogn fik følgende medlemmer:

Gårdejer P. Harboe, Skanderup, som blev formand, gårdejer R. Martins, Gelballe, møller H. Boysen, Drabæks Mølle, boelsmand Knud Faaborg, Silverland, gårdejer Theodor

Lyhse, Gelballe, gårdejer Poul Pedersen, Nagbøl og gæstgiver Th. Hviid, Lunderskov.

FATTIGE, SYGE OG GAMLE

De fattige i de tre sogne var godt nok blevet tilgodeset af de gældende fattiglove, men mange af dem havde en ussel tilværelse. Et eksempel, som kan ses i Skanderup Sogns fattigprotokol fra 1830erne skal her nævnes: En familiefar fra Skanderup søgte i 1830 om hjælp, da han pga. sygdom – vistnok efter en arbejdsskade – ikke kunne forsørge sin kone og seks børn. Den 30. december 1830 bevilgede Fattigkommissionen hjælp, så familien kunne overleve. I 1833 søgte den samme mand om hjælp i anledning af sin kones død. Ifølge kommissionens protokol bevilgede man ham hjælp til indkøb af nogle brædder, så han selv kunne lave sin kones ligkiste. Da de 6 børn nu ikke havde nogen mor, blev de "udliciteret", hvilket vil sige "solgt" til dem, der ville have mindst for at have børnene.

Der var både i Skanderup og i Lejrskov-Jordrup fattighuse, men de var nærmest uegnet til menneskebolig. Disse fattighuse var i brug, indtil der blev bygget fattiggårde, hvor forholdene var noget bedre. Den første fattiggård i nuværende Lunderskov Kommune blev taget i brug i 1856, da sogneforstanderskabet i Lejrskov-Jordrup købte en ejendom "Lilhedegård" i Lejrskov og byggede den om til fattiggård.

I Skanderup sogn var man noget længere om at få bygget en fattiggård som afløsning for et faldefærdigt fattighus. Det skete først i 1875, da sognerådet lod bygge en fattiggård lige over for Skanderup Kirke.

I 1856 blev der oprettet "Fattigkasser",

Lejrskov Kommunegård (fattiggård).

hvorfra trængende kunne få en beskedent hjælp, der ikke ligesom fattighjælpen medførte tab af valgret. Disse fattigkasser blev i 1907 afløst af "Hjælpekasser" med en folkevalgt bestyrelse.

I midten af 1800-tallet oprettedes de første sygekasser som små lokale foreninger, der i 1892 blev statskontrollerede sygekasser med støtte fra det offentlige. Det var frivilligt, om man ville være medlem.

ALDERDOMSHJEM

I 1891 kom loven om alderdomsunderstøttelse, og Lejrskov-Jordrup Sogneråd indrettede et såkaldt alderdomsasyll i fattiggården i Lejrskov. I dette asyll kunne personer, der fik alderdomsunderstøttelse, få ophold, så de ikke behøvede at bo sammen med almindelige fattiglemmer og omstrejfende betlere.

I begyndelsen af 1900-tallet byggede man i nogle købstæder alderdomshjem i stedet

for de gamle fattighuse/fattiggårde. I 1920-erne begyndte enkelte sognerådsmedlemmer i landkommunerne at komme med ønske om, at man i landkommunerne også byggede alderdomshjem. Et sådant ønske blev også i Lejrskov-Jordrup sogneråd fremsat, men det blev stærkt imødegået af flertallet, der bestod af storbønder.

I sognerådet var også en repræsentant for husmændene, og det var hans bagland, Husmandsforeningen, der gav stødet til, at *Jordrup Alderdomshjem* blev opført. I foråret 1929 skrev bestyrelsen for Husmandsforeningen til sognerådet og meddelte, at de af foreningens kassebeholdning ville stille et beløb på 2.000 kroner, et stort beløb dengang, til sognerådets rådighed på betingelse af, at pengene anvendtes til oprettelse af et alderdomshjem i kommunen.

Dette tilbud gav anledning til, at sognerådet nedsatte et udvalg til at arbejde med sagen. Udvalget arbejdede hurtigt, og hen på sommeren 1929 besluttede sognerådet at opføre et alderdomshjem. Der var et forslag om at opføre hjemmet i Lejrskov, men efter nogen drøftelse enedes man om at opføre alderdomshjemmet i Jordrup på en grund tilhørende Jordrup Nedergård. Håndværkerne gik i gang i maj 1930, og i foråret 1931 var hjemmet færdig til at modtage de første af de 18 beboere, der var plads til.

For at udgifterne til beboernes forplejning ikke skulle løbe løbsk, bestemte sognerådet følgende med hensyn til beboernes kost:

En rugbrødsskive skulle veje 30 gram, og på brødet skulle der enten være 15 gram smør eller 8 gram margarine. Hvis de skulle have svesker i vællingen, skulle der være mindst 2 og højst 3 svesker pr. person. Hvis

de skulle have rosiner i stedet for svesker, skulle der være 35 gram til hver. Fik man grød med en smørklat i, måtte smørret ikke veje over 5 gram. Hvis nogen af beboerne alligevel blev for fede, skulle de sendes i haven for at arbejde.

I et møde i januar 1930 blev sognerådet i *Skanderup* enige om at bygge et alderdomshjem i Lunderskov. De nedsatte et udvalg til at arbejde med sagen. I marts måned samme år var bygning af et alderdomshjem til drøftelse i sognerådet. Med 5 stemmer mod 4 vedtoges det at ombygge fattiggården til alderdomshjem. Samtidig vedtoges det at bygge en ny bestyrerbolig. To medlemmer klagede over flertallets afgørelse, og et medlem foreslog at bygge et nyt alderdomshjem i stedet for at bygge fattiggården om. I et møde i maj måned samme år foreslog J. Østerlund, at vedtagelsen om at ombygge fattiggården skulle frafaldes. Forslaget blev vedtaget med 4 stemmer, og ingen stemte imod. Derefter blev følgende udtalelse fra de øvrige 5 medlemmer indført i forhandlingsprotokollen: "Da de fleste af kommunens beboere og i særdeles de største skattydere synes mere stemt for et alderdomshjem opført som en nybygning i stedet for en ombygning af fattiggården, vil undertegnede medlemmer ikke forhindre, at dette sker". I juni måned 1930 forelå en adresseliste fra beboerne i Gelballe, Skanderup og Nagbøl med henstilling om at bygge alderdomshjemmet over for præstegården på grund tilhørende kommunen. Det endte med, at det med 5 stemmer vedtoges at købe en grund i Lunderskov tilhørende C. Hess. På denne grund havde der tidligere ligget et hotel, der var nedbrændt for nogle år siden. Arkitekt Rolver, Kolding,

havde allerede udarbejdet tegninger til bygningen, og disse tegninger blev med små ændringer godkendt.

I november 1930 protesterede 4 medlemmer imod, at der på alderdomshjemmet blev indrettet sognebibliotek, da det efter deres mening ville give uro og forstyrrelse for hjemmets beboere. Den 1. februar 1931 blev der ført forhandling med Kathrine Thomsen om overtagelse af bestyrerpladsen. I en mangelfuld ført forhandlingsprotokol nævnes der intet om, hvornår alderdomshjemmet blev taget i brug, men efter det oplyste skete det i 1931. Fattiggården i Skanderup blev solgt i 1934 for 31.000 kroner.

I 1967 blev sognerådene i Lejrskov-Jordrup, Skanderup, Hjarup og Vamdrup enige om at bygge et fælles plejehjem i Lunderskov, "Kongsbjergghjemmet". Bygningen blev påbegyndt sidst i 1968, og der blev holdt rejsegilde i 1969. Plejehjemmet var færdig til ibrugtagning i sommeren 1970. Det var meningen, at de nye kommuner, Lunderskov og Vamdrup skulle drive plejehjemmet i fællesskab.

Den 1. april 1970 blev de pågældende kommuner overført fra Ribe til Vejle Amt, og da større plejehjem i Vejle Amt almindeligvis ejedes af amtet, henstillede amtsrådet, at det nybyggede plejehjem i Lunderskov blev solgt til Vejle Amt. Et sådant salg blev aftalt, og overtagelsen fandt sted den 1. september 1970, og derefter blev plejehjemmet benævnt "Amtsplejehjemmet". Efter nogle år var det amtsrådets mening at omdanne hjemmet til et psykiatrisk plejehjem,

Da Lunderskov Kommune på det tidspunkt manglede plejehjemspladser, købte kommunen amtsplejehjemmet tilbage for at

bruge det til almindeligt plejehjem. I den forbindelse ændredes navnet på plejehjemmet til "Kongsbjergghjemmet".

VALGRET OG VALGBARHED

I 1908 fik kvinderne valgret til de kommunale råd og blev selvfølgelig også valgbare.

Kvinderne havde fået valgret til menighedsrådene i 1903 og til bestyrelsen for hjælpekasernerne i 1907.

Samtidig gennemførtes principielt lige og almindelig valgret for indbyggere, der var fyldt 25 år. Det betød, at den hidtige opsplitning af vælgerkorpset i to klasser faldt bort ved valg til sognerådene. For at udøve sin stemmeret skulle man stadig være skatteyder, det gjaldt dog ikke gifte kvinder, hvis deres mænd betalte skat. Man skulle have haft ophold i kommunen i hele det kalenderår, der lå forud for valgåret. Modtagelse af fattighjælp betød dog stadig fortabelse af stemmeretten.

Selvom kvinderne fik valgret og var valgbare fra 1908, varede det dog mange år, inden en kvinde blev indvalgt i sognerådene her i kommunen. Ved sognerådsvalget i Lejrskov-Jordrup i 1929 blev Johanne Ravn Højrup opstillet til sognerådet, men hun blev ikke valgt. Hun er formentlig den første kvinde, der er opstillet til et sognerådvalg her i kommunen.

Det var først mange år efter, at en kvinde blev indvalgt i et sogneråd her i kommunen. Det skete først i 1965, da sygeplejerske Emilie Koch indtrådte i Skanderup Sogneråd, da et medlem fraflyttede kommunen. Hun udtrådte igen ved valget i 1966. Ved valget i 1966 blev to kvinder indvalgt i Lejrskov-

Jordrup Sogneråd. Det var husmoder Else Grønbæk og socialrådgiver Birgit Thule Hansen, og i 1967 blev Ebba Stigård Kjeldsen medlem af Skanderup Sogneråd som stedfortræder for et fraflyttet sognerådsmedlem.

INDRE MISSION I SKANDERUP SOGNERÅD

Først i 1900-tallet var der store religiøse brydninger i Skanderup sogn, hvilket også fik indvirkning på sognerådsvalgene. Til sognerådsvalet i 1909 opstillede Indre Mission

sin egen liste og fik valgt 4 af de 9 sognerådsmedlemmer. I 1913 og i 1917 var der kun to lister til sognerådsvalet, og valget gik nærmest ud på "for eller imod Indre Mission". Listen for Indre Mission fik i 1913 valgt 5 mand, og fik således flertal i sognerådet. Det samme skete i 1917. Parterne stod så stejlt over for hinanden, at mangel på samarbejde var fremherskende.

Før Indre Mission fik flertal i sognerådet, forlangte det ved læreransættelser, at ansøgere, hvis de blev antaget, skulle løse sognebånd og ikke måtte have noget med pastor Moe at gøre. Da Indre Mission fik flertal i sog-

Lejrskov-Jordrup Sogneråd ca. 1893-94. Siddende i midten sognerådsformand Peter Jensen.

nerådet, forlangte de, at læreransøgere skulle være medlem af Indre Mission, ellers var en ansættelse udelukket. Disse religiøse brydninger gav mange problemer i de skiftende sogneråd, især fordi grupperne ikke havde lyst eller evne til samarbejde. Et af stridsspørgsmålene var, hvorvidt hotellerne og beværtningerne i Lunderskov skulle have en spiritusbevilling. I disse spørgsmål var Afholdsforeningen på linje med Indre Mission.

Sognerådsvalget i 1913 blev i første omgang erklæret for ugyldigt, fordi et par ældre mennesker havde klaget over, at de var blevet slettet af valglisten. Et omvalg fandt sted, men resultatet blev ikke ændret ved omvalget.

En pudsig ting fra den tids sognerådsarbejde skal her nævnes. Sognerådene herskede i de år suverænt over kommunens veje, og udensogns bilejere måtte søge sognerådet om at køre med bil på sognevejene. I Skanderup sogns forhandlingsprotokol fra den 24. maj 1913 ses behandling af en ansøgning fra Ole Olsen i Hjarup om tilladelse til at måtte køre med automobil på Skanderup Sogns veje. Han fik tilladelse dertil på betingelse af, "at han udviste forsigtighed under kørslen".

DA JORDRUP VILLE LØSRIVES FRA LEJRSKOV

Forholdet mellem sognerådsmedlemmerne henholdsvis fra Lejrskov og fra Jordrup Sogn var tidligere ikke altid godt. Lejrskov Sogn var større end Jordrup Sogn, og nogle medlemmer kaldte Jordrup Sogn for "Halmsognet", og medlemmerne fra Lejrskov Sogn var altid i overtal og kunne således "bestemme".

I 1913 sendte nogle beboere fra Jordrup Sogn en ansøgning til Ribe Amt om tilladelse til at adskille Lejrskov og Jordrup sogne i kommunal henseende. Amtsrådet forlangte en afstemning blandt beboerne i Jordrup Sogn. Denne afstemning fandt sted på Afholdshotellet i Jordrup den 26. juli 1922, og resultatet blev, at 116 stemte for adskillelsen, 112 stemte imod, 6 stemmesedler var ugyldige og 2 var blanke. Ribe Amtsråd meddelte Sognerådet, at de på grund af afstemningens resultatet ikke fandt anledning til for tiden at foretage videre i sagen. Hvorfor der gik så mange år mellem ansøgningen om adskillelse og afstemningen, meddeles der ikke noget om i sognerådets forhandlingsprotokol, men sagen har sikkert været drøftet i sognerådet flere gange i den mellemliggende tid.

JERNBANERNE

En stor ændring af beboerstrukturen i Skanderup Sogn skete, efter at jernbanen fra Fredericia til Vamdrup blev åbnet. Det første tog kom igennem Lunderskov den 1. november 1866.

Før havde befolkningen i Lunderskov hovedsageligt bestået af jordbrugere, enkelte håndværkere og en enkelt høker. Åbning af banen og Lunderskov Station gjorde, at en del banefolk byggede huse og bosatte sig i Lunderskov, der i årene efter 1866 fik flere og flere indbyggere, der foruden banefolk bestod af håndværkere, handlende, hotelfolk og andre erhvervsfolk.

Lejrskov-Jordrup fik også en jernbane, men det var mange år efter, at Skanderup sogn fik sin jernbane. Efter mange års drøf-

Banegården i Lunderskov.

telse af en jernbaneforbindelse fra Midtjylland til banen fra Kolding til Vamdrup/Esbjerg, åbnede i 1917 privatbanen fra Kolding til Troldhede med en sidebane fra Gesten til Vejen. Kommunerne, som banen gik igennem, fik andel i denne i forhold til indbyggertallet.

Der blev stationer i Ferup, Korsvang (Vrå) og i Jordrup samt et enkelt "Trindbræt" ved Hundsholt. I Ferup og i Vrå gav banen ingen befolkningstilvækst, men anderledes var det med Jordrup. Efter banens åbning blev der bygget meget i den gamle landsby Jordrup, der efterhånden mere og mere bar præg af stationsby end gammel landsby.

Troldhedebanen kørte i mange år med store underskud, som kommunerne skulle

være med til at bære, og i 1965 sagde Lejrskov-Jordrup Sogneråd nej til at betale sin andel af underskudet, og det gav stødet til, at banen indstillede driften fra 31. marts 1968.

SKOLEVÆSENET I KOMMUNEN

Tre år efter reformationen i 1536 kom der en forordning, der kaldtes "Kirkeordinancen af 1539", og denne forordning gjorde skolerne til et offentligt anliggende. I 1600-tallet var der enkelte små skoler på landet, ofte i private hjem. Undervisningen blev foretaget af de såkaldte "løbedegne", der her på egnen blev sendt ud fra Latinskolen i Kolding.

Efter løbedegnene kom de såkaldte "sædedegne". Disse sædedegne boede ude, hvor de

underviste, og de var sædvanligvis præstens hjælper i kirken. Den første sædedegn, der vides omtalt her i kommunen var sandsynligvis Christian Tommesen i Lejrskov. Den 21. oktober 1717 kom denne degn til at skyde sin kone med et jagtgevær, som han havde til reparation for en bonde. Degnen havde den pågældende dag besøg af sognefogeden og et par landmænd, som blev beværtet godt med brændevin og efterhånden kom op at skændes og råbte meget højt. Efter en tid kom degnens kone, der den dag havde travlt med at slagte gris sammen med deres tjenestepige, ind til mændene og bad dem om at holde op med skænderiet. Mændene gik hjem, og da de var væk, skældte degnen ud på sin kone, fordi hun havde blandet sig i mændenes skænderier. Under denne diskussion med konen kom degnen til at skyde hende, og i løbet af nogen tid var hun død. Degnen kom i fængsel en tid og blev dømt skyldig i drabet, men blev sat på fri fod og kom tilbage som degn i Lejrskov, da det var vanskeligt at finde en afløser for ham.

I 1720'erne medvirkede kong Frederik IV til den pædagogiske udvikling inden for almueskolevæsenet på landet. Den 28. marts 1721 meddelte Kongen, at han havde besluttet at bygge 240 skoler fordelt rundt omkring i landets rytterdistrikter. Kongen var pietist og mente, at han for at opfylde pietismens krav om næstekærlighed ville hjælpe almuebørn på landet til skoleundervisning, og derfor ville han bygge de nævnte skoler. Af disse kongelige skoler, som i almindelighed blev benævnt rytterskoler, blev der placeret to i den nuværende Lunderskov Kommunes område. I 1725 blev den kongelige skole i Skanderup taget i brug. Den skulle

modtage børn fra Skanderup og Hjarup sogne. I 1726 var den kongelige skole i Vrå færdig til at tage i brug. Den skulle dække Lejrskov og Jordrup sogne. Beboerne i Jordrup Sogn klagede til kongen over den lange vej, deres børn havde til skolen og søgte om at få en skole i Jordrup. Klagen og ansøgningen gav ingen resultat, de måtte nøjes med skolen i Vrå.

Skolestuerne i rytterskolen var 36 kvadratmeter og beregnet til 50 elever, men i Vrå var der op til 80 børn, og i Skanderup var der op til over 100 børn i det lille rum. Et år kom der til skolen i Skanderup 44 elever fra Skanderup, 7 fra Nagbøl, 20 fra Lunderskov, 9 fra Gelballe, 4 fra Drabæks og Rolles Mølle og 22 fra Hjarup, i alt 106 elever.

Det var svært at få kvalificerede skoleholdere, da arbejdet var uoverskueligt, og lønnen var dårlig, for ikke at sige ussel. I 1836 blev der nedsat en statslig skolekommission, og som følge af denne skolekommissions betænkning kom der i 1739 en forordning om oprettelse af skoler på landet. Hartkornsejerne skulle bygge og vedligeholde skolerne. Efter forordningen blev der oprettet skoler rundt omkring i sognene. I Skanderup skole-distrikt blev der oprettet en skole i Hjarup. I Gelballe byggede 11 gårdmænd i 1764 et såkaldt "skolehus". Beboerne i Lunderskov, Dollerup og Nagbøl rejste i fælleskab "et lident skolehus" mellem de tre landsbyer, antageligt i Dollerup. Det fremgår ikke af noget skriftligt, hvor der i Lejrskov-Jordrup har været "skolehuse".

Efter skoleloven af 1814 om almueskolevæsenet på landet i Danmark, blev der bygget såkaldte "biskoler" rundt omkring. Knud Ottesen, der var født i Lejrskov, omtaler i sin

bog "En landsbylærer ser tilbage" biskolen i Lejrskov. Skolen var en muret kasse på 5x5 meter, og der var meget lavt til loftet, ikke engang 2 meter. Der var meget små vinduer, så der var næsten altid mørkt i skolestuen. Der var en lille forstue, dobbelt så stort som et klædeskab, og resten var skolestue. I skolestuen var der et langt bord, der var lavet af ru brædder på nedgravede pæle. Langs den ene væg var der en lang bænk til drengene, og på den anden side en bænk til pigerne. Drengene sad op ad en kold og fugtig væg, og pigerne sad op ad kakkelovnen og havde det koldt på den ene side og varmt på den anden side. Som det fremgår af Knud Ottensens fremstilling, var det dårlige forhold både for børnene og for læreren. Denne skole blev erstattet af en skole, som enten var en ombygning af den nævnte biskole eller en nybygning. Denne skoles adresse var Lejrskovvej nr. 13.

Skolekommissionen i Skanderup sogn, som var nedsat i henhold til loven af 1814, kom med forslag til flytning af den gamle rytterskole, da denne bestod af dårligt tømmer, og skolelodden ikke var til at sælge uden bygninger. Kommissionen foreslog at bygge en ny skole i nærheden af kirken. Kommissionens forslag blev ikke gennemført. Inden sogneforstanderskabets valg i 1841 blev skolevæsenets planlægning og bygning af skoler gennemdrøftet. I sogneforstanderskabets første møde efter tiltrædelsen den 1. januar 1842 mente man, at det var urigtigt at ombygge den gamle brøstfældige rytterskole, hvorfor man aftalte med sognedegn Skovgaard, at han overlod skoledistriktet bygge- og haveplads til en ny skole i hans toft, mod at han overtog den gamle skolebygning.

Hovedskolen i Skanderup i 1917.

Sogneforstanderskabet besluttede så at bygge en hovedskole i Skanderup og en biskole i Dollerup og en biskole i Gelballe. Disse tre skoler blev bygget i 1842.

I 1883 blev der bygget en ny skole i Dollerup (Skolevej 23-27), og i 1908 blev der bygget en ny hovedskole i Skanderup. I 1923 blev der bygget en ny skole ved Dollerup, nu Skolevej 19-21, men der blev i mange år derefter undervist i skolen fra 1883. I 1950'erne blev der bygget to fløje til Dollerupskolen, så den levede op til 1937-skolelovens krav. I 1960 startede man den første realklasse, og en tid derefter blev der indgået skoleforbund mellem Skanderup og Lejrskov-Jorstrup kommuner.

I Gelballe blev der bygget en ny skole i 1885, og denne bygning blev i 1924 betydeligt udvidet, ligesom der samme år blev bygget en gymnastiksal. I 1909 blev der bygget en ny bolig til læreren, der hidtil havde boet i den gamle skole på modsatte side af vejen. Der blev indgået aftale mellem Skanderup og Hjarup kommuner om at bygge en fælles

Lejrskov-Jordrup Sogneråd 1937-1943. Siddende fra venstre Hans Hansen, Jens Schelde, Ludvig Mogensén, Laurits Schultz. Stående fra venstre: Søren Roved, Ingvar Kvist, Niels P. Olsen, Nicolaj Rasmussen, Marcus Hansen.

skole, en forbundsskole, i Skanderup. Denne skole blev bygget i 1962 og taget i brug året efter. I denne skole skulle elever fra Gelballe, Skanderup og Hjarup undervises til og med 7. årgang.

Foruden den før nævnte biskole i Lejrskov, har der måske været andre biskoler i Lejrskov-Jordrup, men derom findes intet skriftligt. Efter sogneforstanderskabets tiltrædelse i 1842 blev der bygget skoler i Lejrskov, i Egholt, i Ferup og i Jordrup. Den gamle rytterskole i Vrå var i god stand og blev stadig brugt.

Lidt før og omkring år 1900 blev der bygget 6 nye skolebygninger. Den første i Knudsbøl i 1888, og i 1898 blev der bygget i Lejrskov og i Egholt. I 1901 blev der bygget i Ferup og i Vrå, og den sidste blev bygget i Jordrup i 1902. De gamle skolebygninger i Vrå, Jordrup og Lejrskov blev ombygget til lærerboliger.

Efter skoleloven af 1937 havde man i Lejrskov-Jordrup Skolekommission og i sognerådet mange drøftelser om og forslag til, hvordan skolevæsenet i kommunen skulle ordnes efter denne lov. I 1950 blev de 6 gamle skoler nødtørftigt istandsat. Der blev lavet

vandskyllende toiletter, men der blev ikke tænkt på isolering af vandrørene med det resultat, at toiletterne ikke kunne bruges i frostperioder med lave temperaturer. I 1950 foreslog skolekommissionen med 5 stemmer mod 2 at anbefale sognerådet, at der blev bygget en 7-klasses skole i Lejrscole og en 5-klasses i Jordrup. Et medlem af skolekommissionens mindretal foreslog, at der blev bygget en centralskole for hele kommunen et eller andet centralt sted, men dette forslag stemte de øvrige kommissionsmedlemmer imod. Forslagsstilleren var også medlem af sognerådet, og han fik sognerådet til at tage stilling til skolebyggeriet uden om skolekommissionen. Resultatet blev, at sognerådet samme år med 6 stemmer mod 3 besluttede at bygge en stor skole for hele kommunen, og den skulle ligge ud for gården "Grønhøj" tæt ved Fynslundvejen.

På grund af den megen uenighed mellem skolekommissionen og sognerådet, blev skolekommissionens formand og sognerådet indkaldt til møde hos stiftamtmanden i Ribe, da denne ville forsøge at skabe enighed om skolebyggeriet. Efter lange forhandlinger blev der opnået enighed om at bygge den centralskole, som sognerådets flertal havde besluttet, men at den skulle opføres i Fynslund i stedet for ved "Grønhøj". På grund af lavvande i kommunekassen, blev skolen bygget som en typeskole for cirka 1 million kroner alt i alt. Skolen blev taget i brug den 12. januar 1962.

Efter kommunesammenlægningen i 1970 blev det besluttet at bygge en ny skole i Lunderskov med plads til at undervise 8., 9. og 10. klasses elever fra hele kommunen. Skolen blev bygget i to tempi, og den gamle

Ved indvielsen af Kongsbjergskolen i 1979.

skole på Skolevej blev brugt indtil sidste del var færdigbygget i 1979. Den nye skole fik navnet Kongsbjergskolen.

En forening med det formål at starte et kristeligt gymnasium i Lunderskov havde ønsket at købe den gamle skole, når den blev ledig, men det kristelige gymnasium blev ikke til noget, og den gamle skole blev solgt til Indre Mission, som etablerede en efterskole i bygningerne.

SOGNERÅDENES ADMINISTRATION

Sognerådsmedlemmerne, specielt formanden og kassereren, måtte i mange år selv udføre kommunens administration som bibeskæftigelse, og arbejdet kunne være en belastning for den enkelte. Normalt fik de ikke betaling for arbejdet, og fik de det, var det meget små summer.

En sognerådskasserers manglende kendskab til regnskabsvæsen resulterede i flere tilfælde i rod i regnskaberne. Underskud i

kommunekasserne var i de fleste tilfælde kassererens manglende evne, der var skyld deri, men i nogle tilfælde blev kassereren fri-stet over evne med de mange penge mellem hænderne. Også sognerådsformanden, der ofte administrerede socialvæsenet, derunder opkrævning af bidrag fra fædre til børn født uden for ægteskab, "glemte" af og til at afreg-ne de indgåede bidrag.

Efterhånden blev administrationen for de valgte sogneråd så stor, at det var svært for medlemmerne at klare det hele selv. I 1940-erne blev det mere og mere almindeligt, at sognerådene ansatte en person, der ikke var medlem af sognerådet, til at klare det admi-nistrative arbejde. Det skete også i Lejrskov-Jordrup og i Skanderup kommuner.

I 1940 fik kassereren i Skanderup kommu-ne en medhjælper, som også skulle være sog-nerådets sekretær. Det var Christian Olesen, der efter en sognerådsformands underslæb blev udnævnt til kæmner i 1945.

Kassereren i Lejrskov-Jordrup kommune døde pludseligt i 1946, og hans efterfølger havde noget besvær med at klare opgaverne, hvilket resulterede i, at man fra den 1. april 1950 ansatte undertegnede Richard Ander-sen som kæmner.

KOMMUNESAMMENLÆGNINGEN

I 1970

I 1958 nedsatte Indenrigsministeriet en kommunallovskommission med henblik på en revision af købstads- og landkommunal-loven. Kommissionen foreslog senere, at de fremtidige kommuner fik en størrelse ikke under 5-6000 indbyggere, så de kunne blive "bæredygtige" og selv varetage de kommu-

nale opgaver. Kommissionens forslag blev vedtaget af Folketinget den 3. juni 1967. Fristen for gennemførelse af kommunesam-menlægningen blev sat til den 1. april 1970. Denne frist gjaldt også for regulering af amts-grænserne og amternes antal. Resultatet blev, at 993 sognekommuner og 86 købstader blev til 277 primærkommuner, og 25 amter blev til 14.

I sognerådene i Skanderup og i Lejrskov-Jordrup var der mange drøftelser om den kommende kommunesammenlægning. Hvor var det mest fordelagtigt at komme hen? Og hvem ville have os, og hvem ville vi have? Den 17. november 1967 forespurgte Ribe Amtsråd i Lejrskov-Jordrup Sogneråd, om de var interesseret i at optage forhandling med Hjarup, Vamdrup og Skanderup om eventuelt optagelse i en Vamdrup Storkommune. Sognerådet svarede, at man ikke var interes-seret i at drøfte en sådan mulighed. Skande-rup sogneråd blev samtidig spurgt, om de var interesseret i at indgå i Vamdrup Storkom-mune sammen med Hjarup og Lejrskov-Jordrup. Sognerådet svarede, at man ikke var interesseret i en sådan storkommune. Hvad der ikke blev skrevet, men som sognerådet internt var enige om, var, de ville ikke un-derlægges Vamdrup.

Begge sogneråd havde også drøftelse med Kolding Byråd om eventuel sammenlægning med Kolding Kommune. Lejrskov-Jordrup havde drøftelse med Harte-Bramdrup og Vester Nebel kommuner om en sammenlæg-ning af de tre kommuner. Der var flere ikke nedskrevne drøftelser om kommunesam-menlægningen og ønsker fra beboerne, især for dem, der ville komme til at ligge i udkan-ten af den nye kommune.

Møde på Kolding Rådhus i 1968 om en mulig indlemmelse af Skanderup i Kolding Kommune. Fra venstre Karl Seirup, Holger Skydstrup, Ejnar Lorentzen og I. Skovgaard fra Skanderup. Herefter byrådssekretær Harry Rasmussen, Svend Christensen, Poul Sørensen og Peter Ravn fra Kolding.

Skanderup sogneråd havde regnet med, at Hjarup skulle sammenlægges med Skanderup, da de i fællesskab havde bygget Forbundsskolen, men da det kom til stykket, ville Hjarup hellere til Vamdrup.

I februar 1968 besluttede et flertal i Lejrskov-Jordrup Sogneråd, at de ville forsøge at få Andst, Lejrskov-Jordrup og Skanderup sammenlagt til en kommune. Skanderup Sogneråd var også interesseret i en sådan sammenlægning, og Skanderup og Lejrskov-Jordrup sogneråd holdt flere møder om spørgsmålet. Gejsing området skrev for de fleste beboeres vedkommende under på en

anmodning om, at Gejsing kom til Lunderskov, men selv med denne skrivelse vedlagt en skrivelse fra de to sogneråd om, at hele Andst sogn blev overflyttet til Lunderskov, afslog flertallet i Andst Sogneråd anmodningen, de ville hellere til Vejen kommune. En senere drøftelse med Vejen Kommune om overførsel af Gejsing området til Lunderskov blev blankt afvist af sognerådsformanden og den senere borgmester i Vejen.

Efter de mange drøftelser blev sognerådene i Lejrskov-Jordrup og i Skanderup enige om at sammenlægge Lejrskov-Jordrup Kom-

mune med Skanderup Kommune og kalde den ny kommune for Lunderskov. Ribe Amtsråd foreslog, at Kongsbjerggård med tilhørende arealer blev overført fra Andst til Lunderskov, og sådan blev det. Der blev af amtet lavet et udkast til sammenlægningsbetingelser, og dette udkast blev med enkelte ændringer vedtaget af de to sogneråd den 23. august 1968 og derefter godkendt af Ribe Amtsråd.

Sammenlægningen skulle finde sted den 1. april 1969 – et år før de øvrige kommunesammenlægninger normalt fandt sted. I aftalen var det bestemt, at de to sogneråd – altså 18 medlemmer – skulle udgøre sognerådet fra den 1. april 1969 til den 31. marts 1970, hvor der skulle finde valg sted til de nye kommunalbestyrelser. For denne periode blev Holger Skrydstrup valgt til sognerådsformand og Peter Schelde til næstformand.

Det krævede en stor portion takt og tone at få de to selvstændige kommuner til at blive en enhed. Et af stridsemnerne var,

Hvidkilde, bygget for fiskeeksportør Paul Hansen i 1913.

hvem der skulle være kæmner, altså administrationschef. Begge sogneråd holdt på deres mand. Løsningen kom først, da Richard Andersen foreslog Chr. Olesen som kæmner. Richard Andersen skulle så se at få organiseret et socialkontor, som han skulle være chef for.

De to administrationer var i opbygning forskellige, og det voldte en del besvær at få dem sammenlagt til en enhed. Den tidligere kæmner i Skanderup kunne ikke se noget godt i det, administrationen i Lejrskov-Jordrup tilførte den ny kommune, og han mente, at alt fra Skanderup kommune var godt, og at det fra Lejrskov-Jordrup kommune var mindre godt. Han anså også personalet fra Lejrskov-Jordrup mindre betydningsfuldt end personalet fra Skanderup. Med nogen besvær og med smidighed fra Lejrskov-Jordrup personalet lykkedes det efterhånden at få den ny kommunes administration til at fungere.

Det var svært at få det 18 mand store sogneråd til at fungere. Mange af medlemmerne ville ikke anerkende den anden parts tidligere trufne afgørelse, men efter lange diskussioner hen ad vejen lykkedes det at få det til at fungere.

I april måned 1969 købte sognerådet Hvidkilde med tilhørende park for 300.000 kroner. Det bestemtes at ombygge Hvidkilde til et sognebibliotek nedenunder og en beboelseslejlighed på første sal. Denne bestemmelse ændredes senere, og der indrettedes mødelokaler til sognerådet på første sal. De første par år efter sammenlægningen blev sognerådets og kommunalbestyrelsens møder afholdt på Hotel Lunderskov. Det første kommunalbestyrelsesmøde på Hvidkilde blev holdt den 15. februar 1971.

Borgmester Holger Skrydstrup.

Den 1. april 1970 ændredes grænsen mellem Ribe og Vejle amter, og Lunderskov Kommune kom sammen med nogle andre kommuner til at høre under Vejle Amt i stedet for Ribe Amt, hvorunder de havde hørt siden 1793.

I marts måned 1970 blev der afholdt valg til den første kommunalbestyrelse i Lunderskov Kommune. Det blev besluttet, at kommunalbestyrelsen skulle bestå af 13 medlemmer. Ved valget blev disse 13 medlemmer valgt: Holger Skrydstrup, Lunderskov, Peter Schelde, Vrå, Ejner Lorentsen, Lunderskov,

Richard Andersen, Vrå, Poul Jensen, Lejrskov, Poul Erik Nielsen, Fynslund, Ebba Stigård Kjeldsen, Lunderskov, Thorvald Larsen, Skanderup, Anna Sejroe-Olesen, Klebæk, Kermit Dahl Jensen, Lunderskov, Bjørne Poulsen, Fynslund, Harald Roed, Ferup, og Jørn Westberg, Lunderskov.

Holger Skrydstrup blev valgt til kommunens første borgmester, og Peter Schelde blev viceborgmester.

ADMINISTRATIONSBYGNINGER

I mange år benyttede sogneforstanderskabet og sognerådet i Skanderup skolerne, når de holdt møde. Senere blev der indrettet administrationslokaler i Fattiggården og senere i Alderdomshjemmet. I 1936 købte sognerådet ejendommen Vestergade 1 til formålet, og man omtalte bygningen som "Rådhuset".

I Lejrskov-Jordrup benyttede sogneforstanderskabet Rytterskolen i Vrå til afholdelse af møder, og da Fattiggården blev bygget, blev der i den indrettet mødelokaler. Disse blev brugt indtil 1943, da Fattiggården blev solgt. Derefter lejede man sognerådslokaler på Vrå Møllegård, indtil man efter om- og tilbygning af den gamle jordemoderbolig i Vrå kunne tage denne bygning i brug som kommunekontor.

Efter kommunesammenlægningen benyttedes stadig det gamle kommunekontor i ejendommen Vestergade 1 som administrationsbygning, men der blev hurtigt for lidt plads til den voksende administration. Efter en tid flyttede Teknisk Forvaltning om i bygningen i Møllegade 11. Senere flyttede Skatteforvaltningen ned i kommunens hus på hjørnet af Frederiksberggade og Søgårdsvej.

Den spredte administration fungerede ikke tilfredsstillende, og kommunalbestyrelsen besluttede at forsøge at bygge til Vestergade 1, så administrationen igen kunne blive samlet. Man indledte forhandling med ejeren af Vestergade 3 med henblik på at købe denne ejendom og bygge en fløj mellem de to ejendomme. Det viste sig, at grundene var for små, hvorfor man arbejdede med planer om at bygge på Iver Dahlsvej/Møllevej. Kommunens embedsmænd holdt stærkt på, at også denne grund ville være for lille, da der ikke kunne blive plads til bilparkering.

Kommunalbestyrelsen besluttede efter mange drøftelser at bygge på Kobbelvænget. Administrationsbygningen blev bygget i to omgange. Første del, som var uden rådsal, blev taget i brug den 18. april 1974, anden del blev taget i brug i 1981.

BOLIGBYGGERI I KOMMUNEN

I 1960erne begyndte der at komme gang i boligbyggeriet i Lunderskov. Ribe Amts

Kommunekontoret, Vestergade 1. Foto: Jørn Westberg.

Boligforening byggede nogle få huse, og derefter startede Lunderskov Boligforening med Holger Skrydstrup som formand. De byggede først boliger på Drosselvej og på Svalevej. Derefter på Valhal og Thorsvej.

Senere byggede foreningen flere andre steder, bl.a. i Tjørnevænget og Bytoften i Jordrup. Vejle Amts Boligselskab byggede første afdeling af Dollerupparken i 1968 og anden afdelingen i 1970. Dette boligselskab gik senere konkurs, og Lunderskov Kommune foranledigede, at Dollerupparken blev overtaget af Borgerligt Socialt Boligselskab.

KOMMUNAL BEGIVENHEDSOVERSIGT 1969-2006

1969

Børnehaven i Solparken blev opført som en selvejende institution og drevet som sådan i nogle år, hvorefter den blev overtaget af kommunen.

1970

Lunderskov-Hallen blev opført og drevet som en selvejende institution.

1971

I efteråret døde kæmner Chr. Olesen, og Richard Andersen overtog hans stilling. Richard Andersen, der også var medlem af kommunalbestyrelsen, måtte, da han overtog stillingen udtræde af kommunalbestyrelsen.

1972

Der blev indledt et samarbejde mellem Lunderskov og Vamdrup kommuner om en fælles skoletandklinik i Vamdrup.

Kommunen købte ejendommen Mølleallé 2, tilhørende familien Tøndering. Kommunen stod som bygherre af de sociale ældreboliger på Ivar Dahlsvej. Samme år begyndte salg af grundene på Thorsvej, Thyrasvej og Jættehøj og bagefter i Mølleparken.

1973

I efteråret, da der var oliekrise, besluttede kommunalbestyrelsen at slukke gadelysene i Lunderskov mellem kl. 1 og kl. 5. Kørsel med privatbiler på søndage blev forbudt, dog kunne kommunen udstede kørselstilladelser i særlige tilfælde.

Sygekasserne blev nedlagt og sygesikringsadministrationen overført til kommunens regi. I Lunderskov Kommune blev sygekassens personale overført til beskæftigelse på kommunekontoret.

Den 1. april blev der oprettet en sundhedsplejerskeordning i kommunen.

Den 1. april blev sognefogedstillingerne nedlagt, og borgmesteren blev "giftefoged". Kommunen skulle derefter udfærdige prøvelsessattester i forbindelse med ægteskabs indgåelse.

1974

Kommunen købte 30,1 ha jord af Jens Schelde Jensen for 3,50 kr. pr. m². 7,92 ha blev købt af Karen Nielsen, Drabæks Møllegård. Man købte også det nødvendige jord for at anlægge vej nr. 155, Kongsbjergvejen. Kommunen erhvervede en del af Aage Østerlunds jord fra hans gård "Spidshøjgård" til brug ved forlægning af Rolles Møllevej og til etablering af et regnvandsbassin.

Der købes et areal på knap 1 ha af matr. nr. 25N i Jordrup beregnet til parcelhusbyggeri.

Området fik senere navnet Tjørnevænget. I 1974 begyndte salg af grundene i Åparken og nogle år efter i Mosevangen.

1975

Kulturudvalget henstillede, at der opstilledes et skoleskilt med blinklys på Reinholdts Bakke. Efter nærmere undersøgelse blev det besluttet at opstille de såkaldte "Frederikshavnerlys" og at oprette en skolepatrulje. Der havde tidligere været drøftet et forslag fra beboere og elevernes forældre om etablering af en gangtunnel under Reinholdts Bakke.

Efter indstilling fra kulturudvalget, besluttede kommunalbestyrelsen at oprette et lokalhistorisk arkiv i kommunen. Arkivet blev en underafdeling af folkebiblioteket. Efter nogle år blev arkivet skilt fra biblioteket, og man aftalte med Lokalhistorisk Forening, at foreningen skulle drive arkivet med et nærmere aftalt tilskud fra kommunen, som også skulle stille lokaler med rengøring, lys og varme til arkivets rådighed. I 1986 blev arkivet flyttet til Vestergade 1.

Der blev etableret en losseplads i Jordrup på et areal tilhørende Peter Rostgård Andersen, Lysholtgård.

Vejdirektoratet fremsendte et skitseforslag til vejplan, deri udbygning af en ny vej øst om Lunderskov og Vamdrup. Skitseforslaget blev godkendt.

Jordrup bys kloaksystem blev omlagt, hvilket medførte, at fortovene og vejbanen senere blev renoveret.

Der blev etableret en losseplads på Børge Refslunds mark ud mod Gelballevej. Denne losseplads skulle afløse lossepladsen ved Flauenfeldvej.

Lunderskov Rådhus.

1976

I 1976 kom loven om bygge- og boligregistre. Som følge af denne lov blev vejene i de mindre landsbyer og i landdistrikterne navngivet, og efterfølgende blev ejendommene tildelt husnumre. Enkelte vejnavne blev efter opfordring fra beboere ændret.

Udstykning af sidste del af Åparken fandt sted.

Det blev besluttet, at byggeriet på en købt kommunal byggegrund skulle være påbe-

gyndt, før samme person kunne købe en ny byggegrund.

Der blev bygget til Fynslundskolens venstre fløj. Tilbygningen skulle bruges til omklædningsfaciliteter og klublokaler til sportsfolkene. Byggepris: 785.500 kroner.

1977

Der blev lavet hovedkloakledning til Skanderup og DAKA. Pris 894.725 kroner.

Et areal ved "Skærsø" til brug ved senere

anlæg af en parkeringsplads blev erhvervet. Der blev bygget klubhus ved sportspladsen på Reinholdts Bakke. Pris 506.025 kroner. Det blev besluttet at indføre mælkeordning i kommunernes skoler efter de nye EF-regler. I første omgang ydes der tilskud til køb af mælk til elever i børnehaveklasser og i 1. og 2. klasserne.

Der blev erhvervet et areal fra "Dollerupgård" til parcelhusgrunde, og udstykningen blev påbegyndt. Det nye parcelhusområde fik navnet "Mosevangen".

En lokalplan for boligområdet ved Højvang blev vedtaget.

Kommunen erhvervede den gamle sportsplads i Jordrup og et tilstødende areal fra Jordrup Nedergård, og udstykning af "Bytoften" blev påbegyndt.

Kommunen købte 1,6 ha jord af Henning Christiansen i Skanderup beregnet til parcelhusgrunde. Boligområdet fik navnet "Enghaven".

Det blev vedtaget at ansætte en alkoholkonsulent fælles for Give, Jelling, Vamdrup og Lunderskov kommuner.

Det blev vedtaget at sælge kommunens ejendom Møllegade 15 til Kennet Larsen. Han solgte i stedet til postvæsenet, der ville bygge nyt posthus på stedet.

Vrå gamle skole solgtes til tømrer Leif Wittorff.

1978

Der oprettedes et fritidshjem i forbindelse med Kongsbjergskolen.

Kommunen overdrog en grund på Kobbelvænget til FDF/FPF og KFUK til brug ved opførelse af et ungdomshus.

Kommunen købte 14,1 ha jord fra "Kongs-

bjerggård" for en nettopris på 9,22 kr. pr. kvm. Fra "Højvang" købtes 14,9 ha til en nettopris på 8,00 kr. pr. kvm. Fra "Huggersminde" købtes ca. 3,0 ha til en nettopris på 8,00 kr. pr. kvm.

Det blev vedtaget at etablere en fyldplads ved Nørupgård i Vrå.

Etableringen af Vejle Amts Trafikselskab godkendtes.

1979

Vedtaget at sælge sportspladsen ved Egholt gamle skole. Arealet tilbydes Kolding Omegns Foderstofforening.

Vedtaget at opsiige overenskomsten med Vamdrup kommune om fælles skoletandklinik. Samtidig blev det vedtaget, at en nyopført tandklinik ved Kongsbjergskolen startes fra sommeren 1980.

Kommunen indtræder i Naturgasfordelingselskabet "Naturgas Syd I/S" pr. 1. juli 1979.

Salg af parcelhusgrunde på Bøgevænget og Poppelvænget påbegyndtes.

En musikskole oprettes. Skolen blev senere til Lunderskov-Vamdrup Musikskole.

1980

Ledende skoleinspektør Jørgen M. Skjødt, Fynslundskolen, fratræder efter eget ønske sin stilling som skoleinspektør og som ledende skoleinspektør. Jørgen Bach Schmidt overtager begge de ledige stillinger.

Lunderskov gamle skole, kaldet Dollerupskolen sælges til Indre Mission, der efter overtagelsen oprettede Lunderskov Efterskole i bygningerne. I første omgang overtages en del af bygningerne. Resten overtages i 1983.

Læge H. Brix overtager hvervet som skolelæge efter Dagmar Hald, der er fratrådt.

Et nyt posthus på hjørnet af Vestergade og Frederiksberggade tages i brug. Nogle år senere nedrives det gamle posthus.

1981

Ved Jordrup Plejehjem blev der tilbygget en fløj mod vest til plejehjemsstuer, og der blev bygget en mellembygning fra denne bygning til den gamle bygning mod øst. Mellembygningen blev indrettet med spise-opholdsstue samt kontor og køkkenafdeling. Plejehjemet fik senere navnet "Toftegården".

Kloakering i Fynslund og på strækningen fra Fynslund til Jordrup blev udført i 1980/81.

Der nedsættes et huslejenævn i kommunen i henhold til boligreguleringsloven.

Lejrskov gamle sportsplads sælges til Lejrskov Ringriderforening.

Efter forslag fra en borger vedtages det at undlade at tænde gadebelysningen i sommertiden.

På grund af kommunens dårlige økonomi blev der foretaget mange besparelser, og skatteprocenten blev hævet.

Den 17. november var der valg til kommunalbestyrelsen og til amtsrådet. Den nyvalgte kommunalbestyrelse besluttede, at Ejendomsudvalget skulle nedlægges, og udvalgets arbejdsområde overføres til Udvalget for Teknik og Miljø.

Arbejdet med kloakering til og i Nagbøl by blev udført.

1982

Beskæftigelsesudvalget foreslog og fik vedtaget forskellige beskæftigelsesforanstaltninger for langtidsledige, bl. a. indretning af en plads til stenslagning, oprettelse af et gartnerhold, isolering af kommunes ejendomme,

sanering af branddammenes område, reparation af legepladsernes legeredskaber, bekæmpelse af muldvarpe samt andre ting.

Dakavej og Østergade blev reguleret og istandsat.

Efter skoleinspektør Hedegård Laursens død tiltrådte Arne Kristensen som skoleinspektør ved Kongsbjergskolen den 1. juli 1982.

1983

Der etableredes nye boldbaner i Fynslund.

Fra 1983 opkrævedes vandledningsafgift til offentlig spildevandsanlæg.

Det blev besluttet at regulere Brunkærvejen fra krydset i Fynslund til Agersbølsvejen.

Lunderskov Boligforening opførte rækkehusse i Bytoften i Jordrup, i Bøgevænget i Lunderskov og i Enghaven i Skanderup.

Huslejenævnet i kommunen ophæves.

Kommunen indgår i selskabet "Vamdrup Flyveplads" og vælger et medlem til selskabets bestyrelse.

Der oprettes en Beredsskabskommission i Lunderskov Kommune.

1984

Som vanskeligt stillet kommune får Lunderskov tildelt 2,8 mill. kroner fra Indenrigsministeriet.

Kommunen køber det gamle menighedshus ved Vestergade med henblik på etablering af en parkeringsplads ved det nye posthus. Et nyt menighedshus opførtes på en grund ved Kobbelvænget.

Den 14. juni afholdtes valg til Europa Parlamentet. Efter denne valghandling flyttes valgstedet ved Fynslundskolen til Jordrup Forsamlingshus.

Et nyt posthus er opført på hjørnet af Frederiksberggade og Vestergade.

Beslutning om naturgasforsyning til Lunderskov by, hvorefter varmeværket går over til fyring med naturgas.

I sommeren 1984 blev borgmester Holger Skrydstrup syg, og Bent Bechmann valgtes til fungerende borgmester under Skrydstrups sygdom.

Kommunen overtager amtsplejehjemmet, hvorefter den planlagte om- og tilbygning af alderdomshjemmet "Solhjem" annulleres.

Efter overtagelsen ændres plejehjemmets navn til "Kongsbjerghjemmet".

Der blev givet tilladelse til opførelse af 8 andelsboliger i Bøgevænget.

1985

Efter i nogle år at have talt om et kommunevåben og efter flere forslag om motivet endes man om, at motivet skulle forestille en isfugl, hvoraf der er mange ved kommunes åer. Professor Acton Friis tegnede en skitse af isfuglen set forfra, så man kun så fuglens

Vamdrups borgmester Otto Olsen og Lunderskovs borgmester Bent Bechmann sammen med formand for Turistrådet Arne Melchior og pilot Janne Holt på Vamdrup Flyveplads. Foto: H. E. Haulrich, 1991.

Kæmner Richard Andersen. Foto: Jørn Westberg.

brune brystfjer, men efter en henstilling til tegneren lavede han en ny tegning af fuglens bagside med dens hoved drejet til venstre. På den nye tegning fremhævedes isfuglens blå ryg- og vingefjer. Resultatet blev vellykket, og våbenskjoldet enestående, da ingen andre kommuner har isfuglen som symbol.

Kæmner Richard Andersen meddelte kommunalbestyrelsen, at han ønskede at fratræde sin stilling med udgangen af 1985. Kom-

munalbestyrelsen besluttede, at man allerede nu ville ansætte hans efterfølger. Karl Erik Nielsen, Gudme Kommune, ansattes som kommunaldirektør fra 1. maj 1985. Richard Andersen skulle udføre specielle opgaver indtil sin fratrædelse.

Skatteforvaltningen fik terminaladgang til de statslige registre over skatte- og indtægtsdata. Der etableredes en busholdeplads i Jordrup by.

Holger Skrydstrup søgte om at måtte udtræde af kommunalbestyrelsen på grund af langvarig sygdom og fratræde som borgmester pr. 31. marts 1985. Bent Bechmann, der havde været fungerende borgmester siden forsommeren 1984, blev valgt til borgmester for resten af valgperioden.

Naturgasledningen føres til Jordrup.

Kongsbjerg hjemmet ombygges og udvides.

Der gives tilladelse til en indsamling af midler til indkøb af en handicapbus til kommunens plejehjem.

Der blev godkendt retningslinier for administration af vandforsyningsfonden i Lunderskov Kommune.

Kommunen fik tilbudt at overtage en stor privat frimærkesamling. På grund af uacceptable krav fra giveren, sagde kommunen nej tak til at modtage samlingen.

Den 19. november afholdtes der valg til kommunalbestyrelsen og til amtsrådet for perioden 1. januar 86 til 31. marts 89. Ved det konstituerende møde den 2. december blev Bent Bechmann valgt til borgmester og Thomas Thomsen til viceborgmester.

1986

Kommunen erhverver ejendommen Møllegade 1 i Lunderskov.

Artisan Huse opfører 8 andelsboliger på det gamle Lunderskov Mejeris areal ved Jernbanegade/Møllegade.

Lokalplaner for et boligområde ved Højvang og Sortebjergvej vedtoges.

Der indførtes rygeforbud under kommunalbestyrelsens møder.

Sammen med Vamdrup Kommune nedsattes et fælles lokalradionævn.

Kommunen erhvervede ca. 4 ha jord fra Ejnar Sørensens ejendom, Fynslundvej 102.

Arealet erhvervedes til brug ved fremtidige udvidelser af eksisterende sportsfaciliteter i Fynslund.

En del af ejendommen Møllegade 1 sælges til Artisan Huse, der agter at opføre yderlig 3 andelsboliger ved Møllegade.

Lunderskov Boligforening opfører 5 lette kollektivboliger ved Kongsbjergghjemmet. Kommunen lejer boligerne til beskyttede boliger.

Kommunen nedsatte et erhvervsudvalg.

Der udstykkedes 7 parcelhusgrunde i et nyt udstykningsområde "Søndergyden" i Skanderup.

1987

Der foretoges ombygning af og tilbygning til Fynslundskolen. Pris 2.650.000 kroner.

Der foretoges asbestrenovering af kommunens institutioner mv.

Det vedtoges at bygge en børneinstitution på ca. 200 m² i Fynslund, lidt nord for skolen.

Institutionen fik navnet "Spiren".

Det nedlagte alderdomshjem Solhjem afhændedes til Ungbo, der indrettede ungdomsboliger i bygningerne. Indvielsen fandt sted den 9. oktober 1987.

Borgerligt Socialt Boligselskab købte et areal

i Solparken til brug til opførelse af 12 almennyttige boliger.

1988

Kommunen solgte plejehjemmet Toftegårdens gamle bygning til Borgerligt Socialt Boligselskab med henblik på etablering af 8 ældreboliger i en del af bygningen. Ifølge aftale med boligselskabet opførtes der senere 4 ældreboliger i hjemmets have. I en del af plejehjemmets ældre bygning indrettedes omsorgslokaler. Hele Toftegårdens område blev efter færdiggørelsen benævnt ældrecenter.

Der indrettedes lokaler til ungdomsklub i kælderens under Hvidkilde.

Efter færdiggørelse af omfartsvejen øst om Lunderskov overtog kommunen landevejen Lunderskov-Hylke som kommunevej.

Vamdrup Flyveplads ændrede navn til Koldingegnens Lufthavn, Vamdrup.

Lunderskov Boligforening opførte 12 almennyttige boliger, deraf 8 i Poppelvænget og 4 ved Iver Dahlsvej.

1989

En bygning bag ved Kongsbjergghjemmet opførtes som bofællesskab for 6 fysisk/psykisk handicappede. Institutionen blev opført af Borgerligt Socialt Boligselskab.

En integreret børneinstitution, der fik navnet Skrænten, blev opført bag ved Kongsbjergskolen.

Der opførtes 12 andelsboliger på det nedlagte Skanderup Mejeris areal ved Frederiksberggade. Senere opførtes 10 andelsboliger ved siden af på det område, der kaldes Buen. Der etableredes en fritidsordning ved Kongsbjergskolen.

Boligselskabet BSB opførte 11 almennyttige boliger på Ahornvænget og overtog kommunens pensionistboliger ved Iver Dahlsvej, der blev ombygget, renoveret og udvidet. Kommunaldirektør Karl Erik Nielsen op-sagde sin stilling til fratrædelse den 1. oktober 89. I hans sted ansattes Erik Hastrup fra den 1. december samme år.

Den 21. november afholdtes der valg til kommunalbestyrelsen og til amtsrådet for tidsrummet 1. januar 1990 til 31. december 1993. Den nyvalgte kommunalbestyrelse valgte Bent Bechmann til borgmester og Peter Høyen til viceborgmester.

1990

Der oprettedes en skolefritidsordning ved Fynslundskolen.

Der kloakeredes i Højrup og etableredes et specielt renseanlæg. I august vedtog kommunalbestyrelsen et regulativ for bortskaffelse af erhvervsaffald og et nyt regulativ for bortskaffelse af dagrenovation.

Der blev indgået en aftale med Vamdrup Kommune om gensidig, vederlagsfri bistand i skatteklagesager.

I henhold til lov om ungdomsskoler m. m. blev der oprettet en ungdomsskolebestyrelse.

1991

Efter indstilling nedlagdes Det Sociale Forbrugerråd.

Børneinstitutionen Spiren udvidedes til 40 børnehavebørn og 25 fritidshjemsbørn.

Statsbanerne bygger en ny og højere bro over banen ved Buen. Kommunen betalte for at få den nye bro udvidet med fortov.

Kommunen overtog ansvaret for formidling af arbejde til bistandsklienter og øvrige true-

de grupper. AF-kontoret i Lunderskov blev nedlagt, og den kommunale AF-formidling fik et AF-hjørne på Hvidkilde.

Fritidsklubben, Skolevej 23, udvidedes. I den anledning blev en del af lejligheden, Skolevej 25, inddraget til formålet.

Renseanlægget i Lunderskov udbyggedes med ny indløbsrist, sandfang og fedtudskiller samt ny efterklaringstank.

Der etableres vandingsanlæg på stadion ved Reinholdts Bakke.

Ejendommen Storegade 3 erhvervedes med henblik på indretning til ældrecenter.

Der oprettedes en produktionsskole i ejendommen Skolevej 32.

Skanderup Landevej reguleredes/udvidedes.

1992

Storegade 3 blev ombygget til omsorgscenter og dagcenter og taget i brug foråret 1992.

Med henblik på langsigtet markedsføring af Lunderskov Kommune blev der bl.a. udgivet en "Lunderskovbog".

Kommunens ejendom Frederiksberggade 10 sælges.

I forbindelse med drøftelse af klassificering af kommunens veje besluttedes følgende: Ruvang opklassificeres til offentlig vej, Klebækvej nedklassificeres til privat fællesvej (den afskårne del af vejen), Dakavej nedklassificeres til privat fællesvej fra Østergade til DAKA, og vejen opretholdes som offentlig sti. Parvelvej nedklassificeres til privat fællesvej, Kløvervej nedklassificeres til privat fællesvej til skellet mellem matr. nr. 2 cf og 9a, og resten af vejen bliver privat vej. Sydbanevej og Engvej forbliver uændret offentlige veje, og Korsvang Stationsvej nedklassificeres til privat vej.

Repræsentanter for Lunderskov Kommune var på et genbesøg i den polske by Kolobrzeg. På baggrund af erfaringer fra turen, besluttede kommunalbestyrelsen, at man fremover ville samarbejde med Kolobrzeg på et lavt niveau.

Der etableredes en udflytterbørnehave i ejendommen Knudsbølvej 17 i Jordrup. I efteråret 92 blev Fynslund-Hallen indviet. Prisen for hallens opførelse var 5,2 mio. kroner, hvoraf de 900.000 kr. var indsamlet privat gennem flere år.

1993

Børneinstitutionen Spiren i Fynslund blev udvidet. Fynslund Boldklubs lokaler ved skolen brugtes nu af børnene fra Spiren, og derudover opførtes en pavillon på 140 m².

Containerpladsen i Jordrup ændredes med hegn, lys mv., og der indførtes bemandet åbningstid for aflevering på pladsen.

Åkjær Å blev optaget som kommunalt vandløb efter at Vejle Amt havde foretaget visse forbedringer af forholdene ved Åkjærsgård og Noesgård. Kommunen tilbød at støtte arbejdet økonomisk.

Kommuneingeniør Arne Bruun fratrådte sin stilling med udgangen af april måned. Derefter nedlagdes kommuneingeniørstillingen.

Kommuneplanen for 1992-2002 og en vandforsyningsplan for kommunen blev vedtaget. Der etableredes et atletikanlæg ved Fynslundskolen.

Stillingen som civilforsvarsleder nedlagdes med udgangen af 1993. Ansvar for Civilforsvaret placeredes hos brandinspektøren.

Den 16. november afholdtes der valg til Kommunalbestyrelsen for perioden 1994-

Torvet i Lunderskov.

1997. Ved det konstituerende møde blev Bent Bechmann valgt til borgmester og Erling Larsen til viceborgmester.

Gymnastiksalen på Fynslundskolen ombyggedes til fritidshjem.

Ejendommen Storegade 9 i Lunderskov blev renoveret efter reglerne om boligforbedring. Senere blev Storegade 21 renoveret efter samme regler.

Byfornyelse af torvet ved Nørregade, af torvet ved jernbanestationen og ved Hvidkilde blev gennemført.

1994

Det blev vedtaget, at Lunderskov Kommune skulle deltage i markedsføringsprojektet for Trekantområdet Danmark.

Salget af byggegrunde på Egevænget blev påbegyndt.

Kongsbjergskolen blev renoveret, da skolens tag længe havde været utæt.

Lunderskov Kommune tilmeldtes som medlem af "Det skæve Danmark".

Byrådssalen i Lunderskov. Fotograferet i juli 2005.

Vamdrup-Lunderskov Turistforening fik bevilget tilskud til et markedsføringsprojekt i 1995.

Miljøministeriet fremsendte høringsbrev om etablering af en flygtningeby i Lunderskov. Kommunalbestyrelsen foranstaltede borgerhøring den 27. september 94.

Det blev besluttet at rette Skolevej ud fra Efterskolen til Nagbølvej. Vejen udlægges i en bredde af 6 meter plus rabatter. Skolevej førtes ind på Nagbølvej i et T-kryds.

Ny selskabskonstruktion for levnedsmiddelkontrollenheden fælles for 8 kommuner tiltrådtes af Lunderskov.

En ny overenskomst om brandslukning i Lunderskov Kommune mellem Kolding og Lunderskov kommuner og Falck A/S blev vedtaget. Overenskomsten trådte i kraft den 1. januar 1995.

Jordrup Vandværk overtog vandforsyningen til Fynslund området.

1995

Helleanlæg ved Fynslundskolen og Fynslund Hallen etableredes.

Oprettelse af en børnehavegruppe med 15 pladser i tilknytning til den integrerede institution "Skrænten" vedtoges.

Tilslutningspligt til naturgas i kommunens udstykninger i industriområderne vedtoges. Der byggemodnedes yderligere 10 grunde i Egevænget.

Det blev vedtaget, at Lunderskov Kommune forsat skulle deltage i finansieringen af Beredskabscenter Gudsø. De øvrige samarbejdskommuner er Kolding, Fredericia og Vejle. Middelfart og Vejen kommuner er udtrådt af samarbejdet.

Kommuneforeningen i Vejle Amt havde udarbejdet et forslag til eventuel fordeling af de bosniske flygtninge, som opnår asyl i Danmark. Lunderskov Kommune skulle søge at skaffe 8 boliger til ca. 19 flygtninge.

Stenkisten, som var blevet udgravet i gravhøjen "Bredhøj" i Lejrskov, blev kørt i depot og afventede placering på det grønne areal ved parkeringspladsen ved Hesselvad bro.

Kommunen tilsluttede sig det fælles skatteankenævnsekretariat for Kolding, Vamdrup og Lunderskov kommuner.

Det blev vedtaget at byggemodne yderligere 25 grunde i Egevænget.

1996

Et nyt regulativ for bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald vedtaget.

Kommunalbestyrelsen godkendte et forslag til affaldsplan, således at alle hustande tilsluttes, at Bates Comby-systemet udbydes i licitation, at der udbydes alternative systemer, der opfylder de stillede krav.

Forbundsstyrelsens forslag vedr. om- og tilbygning af Forbundsskolen og Trekløveren vedtoges.

Kommandocentralen, der var blevet ledig efter nedlæggelse af den lokale afdeling af CF Forbundet, udlejes til Hjemmeværnet.

En ordning om forebyggende hjemmebesøg hos ældre indførtes fra 1. juli 1996. Indtil 1. juli 98 skulle personer over 80 år have besøg, derefter får personer over 75 år hjemmebesøg. Lunderskov Boligforening fik tilsagn om støtte til ombygning af Hellas til 17 lejligheder.

Kommunalbestyrelsen besluttede at gennemføre en samlet løsning af anlægsopgaver under byfornyelsesordningen. Projektet blev: Cykelsti fra Jordrup til Fynslundskolen, bump i krydset ved Højvang-Reinholdts Bakke, kantsten, fortov og træer ved Reinholdts Bakke, gadebelysning på Reinholdts Bakke, hastighedsdæmpning på Kongsbjerg ved Tværvej, 2 chikaner på Reinholdts Bakke, hævning af kryds ved Reinholdts Bakke-Kobbelvænget og hævning af krydset Reinholdts Bakke-Odinsvej.

Da der er for lidt plads i børnehaven "Spiren" i Fynslund, blev det besluttet at leje spejderhuset i Ferup til brug ved aflastning af "Spiren".

Kommunen købte Dollerupgård til overtagelse den 1. august 1996 til indretning af fritidscenter og fritidshjem.

Lunderskov Produktionsskole overgik til at være en selvejende institution.

Der indførtes klageråd i sager vedrørende hjemmehjælp.

Der blev solgt 11 parcelhusgrunde i Egevænget, 2 i Søndergyden og 2 i Bytoften samt 5.800 m² industrijord i Østmarken.

En lokalplan for et industriområde ved Dakavej er vedtaget.

1997

Kommunalbestyrelsen godkendte Trekantområdets Styregruppes forslag til Trekantområdets Planperspektiv 1996-2008 vedrørende udvikling af "Den åbne grønne by".

Efter Folketingets vedtagelse af loven om røgfrie miljøer i offentlige lokaler, transportmidler og lignende, vedtog Lunderskov Kommune overordnede retningslinier for kommunen. Den enkelte arbejdsplads udarbejder i samarbejde mellem ledelse, personale og eventuelle borgerrepræsentanter sine egne bestemmelser med henblik på sikring af røgfrie miljøer.

Det vedtoges at udbygge Fynslundskolen og børneinstitutionen Spiren, en udbygning af "Bossehuset", som er beregnet til børnehavebørn samt bygning af en værkstedsfløj.

Kommunalbestyrelsen besluttede at udstykke 27 grunde på arealet syd for Egevænget. Området fik navnet "Udsigten".

Det vedtoges, at der bygges et ekstra lokale til fritidsordningen ved Forbundsskolen.

Et areal ved Dakavej erhvervedes af kommunen. En del deraf solgt til L.M. Glasfiber, der agtede at opføre et nyt fabriksanlæg på stedet. Anlæggets opførelse blev påbegyndt i efteråret 1997.

Et tillæg til spildevandsplanen med udvidelse af kloakområdet med Møllevang og Skanderup Landevej blev vedtaget.

I anledning af regentjubilæet var regentparret inviteret til Vejle Amt den 4. september. Kongeskibet lagde til i Kolding Havn, og derfra kørte Prins Henrik med sit følge bl.a. til Lunderskov. Dronningen måtte på grund af

et dårligt knæ blive på kongeskibet. Prinsen besøgte Drabæks Mølle, hvor han blev modtaget af borgmester Bent Bechmann og en delegation fra kommunen. Der var mødt mange mennesker op, og især børn fra kommunens skoler og børneinstitutioner var kommet for at få et glimt af de kongelige gæster. Tirsdag den 18. november afholdtes der valg til kommunalbestyrelsen for perioden 1. januar 1998-31. december 2001. Ved det efterfølgende konstituerende møde blev Bent Bechmann genvalgt til borgmester, og Bent Thomsen blev valgt til viceborgmester. I 1997 indledtes en forsøgsordning med tilskud til forældre, der vælger privat pasning af deres børn. Ordningen fortsatte i 1998. "Lokalradiofællesnævnet for Kolding, Christiansfeld, Lunderskov og Vamdrup kommuner" oprettedes med virkning fra den 1. januar 1998.

Salg af parcelhusgrunde i 1997 gik særdeles godt. Der blev solgt 23 grunde i Egevænget, 1 på Kastaniealle, 1 i Bytoften, 1 i Søndergyden og 5 på Udsigten. I Egevænget var der reserveret 3 grunde, 1 i Bytoften, 6 i Søndergyden og på Udsigten 5 grunde. Til industrigrund er der solgt 107.000 m² jord, og flere firmaer har tilsammen reserveret 45.000 m².

1998

Det blev vedtaget, at Lunderskov Kommune skal deltage i bycirkelsamarbejdet i Trekantområdet, Trekantområdet Danmark. En tillægsaftale for levnedsmiddelkontrollen Lillebælt I/S blev godkendt. Et forslag til lokalplan for et nyt boligområde ved Brugsen i Jordrup blev vedtaget. Lunderskov Kommune indgik samarbejdsaftale med Vejen Kommune om Produk-

tionsskolen, og at skolen får et engangsbeløb på 140.000 kr, der skal tilbagebetales over 5 år.

Det vedtoges, at et område på Gelballevej inddrages i kloakområdet.

Et forslag om personalebeklædning for de forskellige grupper inden for socialforsorgen blev vedtaget.

Det vedtoges, at der udstykkes 5 storparceller på Vestermarksvej i Jordrup.

1999

Det blev besluttet at stemme for salg af Naturgas Syd.

Det vedtoges, at kommunen overtager rettigheder og forpligtelser for DAKAs kloakledning, mod at DAKA for et engangsbeløb betaler kommunen 77.625 kr.

Der blev vedtaget en ny ledelsesstruktur inden for ældreområdet.

2000

Det blev vedtaget, at Lunderskov Kommune indtræder i et midlertidigt affaldsselskab for kommunerne i Trekantområdet.

2001

Det blev vedtaget at lade boligselskabet BSB indgå som bygherre ved ombygning/tilbygning af/til kommunens plejehjem.

Det vedtoges at udbygge Kongsbjergskolen.

Efter kommunalbestyrelsesvalget i efteråret 2001 blev Hans Peter Andersen valgt til borgmester og Ole Kristensen til viceborgmester.

Det blev vedtaget, at tilsyn med indsatsen over for ældre og nedsættelse af bruger-pårørenderåd i Lunderskov Kommune udføres af egen kommune.

Det blev vedtaget at erhverve et areal i Østmarken på 48.000 m² til erhvervsformål.

2002

Udkast til strategi for Trekantområdet som landsdelscenter 2002/2003 vedtaget med den bemærkning, at "Landbruget skal være bæredygtigt" ændres til: "Der skal fortsat være plads til bæredygtigt landbrug".

Ifølge en befolkningsprognose og analyse for 2002/2006 vil der ved udgangen af 2006 være 5.710 indbyggere i Lunderskov Kommune.

2003

En masterplan for udbygning af boliger i Lunderskov Vest blev vedtaget.

Kommunalbestyrelsen tiltrådte, at der oprettedes en såkaldt Trekantportal.

Udkast til hovedstruktur for Trekantområdet Danmark 2003/2004 blev i princippet godkendt.

Det blev vedtaget, at der oprettes en kommunal brandstation i Lunderskov.

Det vedtoges, at der indgås en aftale med Kolding kommune om skattesamarbejde, der benævnes "Koldingområdets Skatteforvaltning".

Pr. 1. januar 2003 er Trekantområdets Afsaldsselskab I/S med kommunerne Børkop, Egtved, Fredericia, Kolding, Lunderskov, Middelfart, Nr. Åby og Vamdrup som interessenter etableret.

Kommunalbestyrelsen godkendte at ville indgå i et projekt om fælles storstadion, isstadion, hal m.v. i Trekantområdet.

Med udgangspunkt i mødet den 17. november 2003 på Skamlingsbanken mellem

Borgmester Hans Peter Andersen. Foto: Lillian Fransson.

byrådene i Lunderskov, Christiansfeld og Kolding kommuner tiltrådte de tre byråd at ville arbejde videre med en evt. sammenlægning af de tre kommuner. Med henblik på at sikre et solidt beslutningsgrundlag besluttede man, at der nedsattes en politisk og en administrativ styregruppe. Vamdrup Kommune tilsluttede sig senere.

2004

Strategi for revision af kommuneplanen blev endelig vedtaget. Efter gældende regler er der indkommet en del klager over revisionen. Klagerne blev afvist.

Kommunalbestyrelsen vedtog, at kommunen inden for en ramme på max. 2.200.000 kr. forsøger at overtage ejendommen Store-

Kommunaldirektør Erik Hastrup. Foto: Lillian Fransson.

gade 48 og 50, hvor den hidtidige Trælasken er.

Det godkendtes, at Lunderskov Boligforening overtager Frederiksberggade 22 og på grunden opfører 16 almene lejligheder.

Det vedtoges, at den politiske styregruppe for sammenlægningskommunerne Kolding, Lunderskov, Vamdrup og Christiansfeld fortsatte som hidtil, og at det nye byråd, som i 2006 fungerer som sammenlægningsudvalg, får 31 medlemmer.

Efter indstilling fra den politiske styregruppe for Trekantområdets Affaldsforum blev Trekantområdets affaldsplan 2005/2007 godkendt.

Det var besluttet, at valg til kommunalbestyrelse og regionsråd skulle finde sted den 15. november 2005. I den anledning valgtes der en valgbestyrelse for Lunderskov Kommune. Det blev vedtaget, at DAKA udtræder af kloakfællesskabet, og at Lunderskov Kom-

mune overtager DAKAs renseanlæg, og at DAKA betaler samtlige udgifter herfor som afledningsbidrag.

2005

Et forslag til lokalplan nr. 1.12.3 og kommuneplan nr. 18 for Lunderskov Midtby vedtoges.

En styrelsesvedtægt for Sammenlægningsælderrådet og valgeregler for valg af Lunderskov Kommunes medlemmer til Sammenlægningsælderrådet vedtoges.

Det blev tiltrådt, at der fra 1. januar 2006 etableres en fælles IT-funktion i de 4 kommende sammenlægningskommuner.

2006

Trekantområdet Danmarks sekretariat indstiller, at de foreløbige vedtægter for Trekantområdets Innovationsforum T.R.I.N. godkendes. Vedtægten blev godkendt.

Erik Hastrup vil orientere om problemer/spørgsmål i forbindelse med den igangværende kommunalreform, hvorefter Kolding, Christiansfeld, Vamdrup og Lunderskov kommuner sammenlægges til "Ny Kolding Kommune".

Lunderskov Kommune ophører som selvstændig kommune den 31. december 2006.

EFTERSKRIFT

Efter foranstående gennemgang af Lunderskov Kommunes historie, træder sætningen "fra jægersamfund og bondesamfund til industrisamfund" tydeligt frem. Først var det høvdingene, der traf bestemmelserne for deres undersåtter. Langt tilbage i oldtiden blev herrederne oprettet, og så var det lens-

mændene, der traf de overordnede retlige bestemmelser for landsbyerne. En landsby var næsten altid behersket af en godsejer, hvis folk udøvede den daglige politimyndighed i landsbyen. En landsbys folk i fællesskabets tid klarede byens egne daglige sager selv. Et landsbyfællesskab blev styret af et bylaug. Bylauget skulle blandt andet sørge for, at landsbyen havde fine veje til og fra byen, og

lodsejerne og brugerne skulle sørge for disse vejes vedligeholdelse.

I den tidlige middelalder var landsbyernes indbyggere herremændenes trælle, men efter 1241 ændrede man lidt efter lidt trællene til fæstere, måske for at ændre deres indstilling til arbejdet. Fra sidst i 1500-tallet til 1760-erne var næsten al jorden i landsbyerne i Lunderskov Kommune ejet af kongen og be-

Luftfoto af Lunderskov fra midten af 1950erne.

boerne underlagt lensmanden på Koldinghus. Midt i 1760erne købte landsbyernes fæstere sig fri af kongen og blev selvejere.

Efter overgangen til selveje blev beboerne mere og mere bevidste om de demokratiske regler. Fattigloven af 1803 var den første begyndelse til borgernes indflydelse, men først ved sogneforstanderskabets indførelse i 1842 fik beboerne større indflydelse på drift af sognene. Denne indflydelse blev udbygget ved sognerådernes tiltrædelse i 1867, men det var først i begyndelse af 1900-tallet, at demokratiet i sognene rigtigt slog igennem med ændrede valgretsregler og kvindernes valgret.

Både sogneforstanderskaberne og sognerådene har gennem tiderne udført et stort arbejde til gavn for sognene uden eller med næsten ingen betaling for deres arbejde, men de havde dog æren deraf.

Efter kommunalreformen i 1970 voksede den kommunale styrelses omfang, idet flere og flere opgaver blev overført til kommunerne. De skiftende kommunalbestyrelser i Lunderskov Kommune har udført deres arbejde med skiftende held, og efter nogle turbulente år på det økonomiske område, fremstår Lunderskov Kommune ved udgangen af 2006 til gavn for kommunens beboere.